



# UIT HET NIETS

Atie Vogelenzang

DE CRIME COMPAGNIE

# Proloog

Nieuw bericht

Aan: Joost.Koningsb@jhu.edu

Van: BarbaraF@ziggo.nl

Onderwerp: jouw advies

Beste Joost,

Hoe bevalt het daar in het land van Trump? Is Maryland mooi in deze tijd van het jaar?

De reden waarom ik je mail, is de volgende: bijgaand verhaal heb ik op jouw aanraden eindelijk dan toch maar eens opgeschreven. Het viel soms niet mee. Helemaal niet. Gaandeweg vroeg ik me zelfs af of dit wel zo'n goed idee was. Maar goed, het is toch gelukt. Achteraf ben ik je heel erg dankbaar voor je advies. Dat wil ik je graag laten weten. Ik was misschien niet altijd de makkelijkste patiënt, maar zonder jouw wijze raad en goede adviezen zou ik misschien wel de rest van mijn leven niemand meer hebben durven te vertrouwen.

Ik draag dit verhaal dan ook aan jou op. Joost, bedankt.

Barbara

In de ruim twintig jaar dat ik bij het OLVG-ziekenhuis werkte, had ik op mijn verpleegafdeling veel slachtoffers van geweld voorbij zien komen. Op basis van hun verhalen waren ze grofweg in drie groepen in te delen: zij die als verlamd stonden toen het ze overkwam; zij die simpelweg op de vlucht sloegen; en een hele kleine groep mensen die het gevaar dapper in de ogen hadden gekeken.

Van tevoren kun je niet weten tot welke van die drie groepen je zult behoren. Net zomin als je weet of je in een oorlogssituatie aan de goede kant zou hebben gestaan. En achteraf is het natuurlijk makkelijk praten.

Ik ging er altijd vanuit dat ik niet tot de alledappersten zou behoren, bij de helden, zoals Rafael er eentje bleek te zijn. Maar ik had mezelf toch wel ingeschat als iemand die zichzelf zou proberen te verdedigen. En dat ik vooral zou proberen om eerst te praten en, oké, daarna desnoods te vluchten, als praten niet hielp. Maar het blijft gissen. Tot je er zelf voor staat.

Ook achteraf valt het mij nog steeds moeilijk om de situatie te reconstrueren. De vraag waarom de alarmbellen niet afgingen bijvoorbeeld. Zou ik dan meteen rechtsomkeert hebben gemaakt? En zou dit dan allemaal niet zijn gebeurd?

Ik ben een mens van strakke gewoontes, vond ik zelf altijd. Vraag mij om elke maandag de vuilnisbak buiten te zetten en je hoeft je er de rest van je leven geen zorgen meer over te maken. Zo iemand was ik dus. Je kon op mij bouwen. Op een psychologische vragenlijst over karaktereigenschappen zou ik zonder aarzelen een kruisje hebben gezet bij 'betrouwbaar' en, vooruit, ook bij 'aardig'.

Voor Rafael, mijn aanstaande ex-man, bleef ik aardig. Ook toen het tussen ons niet meer boterde en ik wist dat een scheiding onontkoombaar was. De gedachte aan hoe hij was geweest vóór Parijs, verdween nooit helemaal uit mijn herinneringen. Zelfs niet toen het pijnlijk werd en het tijd was om onze spullen te verdelen.

Het begon zo. Martha, mijn kat, wilde ik liever niet in mijn slaapkamer hebben. Dat was verboden terrein. Ik ben dol op haar, maar ik haat kattenharen op mijn bed. Dus toen ik bij thuiskomst mijn slaapkamerdeur wagenwijd open zag staan, was mijn eerste gedachte dat het loedertje kans had gezien om de deur open te krijgen om lekker op mijn bed te gaan liggen pitten. Wat geen moment in mij opkwam, was dat er iets niet klopte. Dat vind ik nog steeds zo gek.

Ik riep naar Martha dat ze best wist dat ze iets stouts had gedaan. Maar er kwam geen Martha tevoorschijn die zoete broodjes probeerde te bakken en mij kopjes bleef geven tot ik bijna over haar struikelde. Dat doet ze namelijk altijd als er iets is wat niet door de beugel kan. Martha is een slimmerik, die donders goed weet waar mijn grenzen liggen en ook hoe ze me het beste kan paaien.

Nog steeds nietsvermoedend liep ik de gang in. Mijn tas met boodschappen, voor het etentje met mijn collega grote Cora die avond, zette ik op de grond. Meestal bracht ik inkopen meteen naar de keuken, maar op dat moment dus niet. Dat kwam natuurlijk omdat ik werd afgeleid door Mart, haar gedrag had irritatie in me losgewoeld.

Nog iets geks wat mij nu ineens te binnen schiet: ik hield mijn jas aan. Wel maakte ik de knopen los. Alsof mijn hersenen maar de helft van de boodschap 'bij thuiskomst je spullen aan de kapstok hangen' hadden doorgegeven. Volstrekt onlogisch.

Ik zie nog steeds voor me dat de opvouwbare boodschappentas scheefzakte tegen de muur en dat een deel van mijn inkopen eruit gleden, zoals de pakken met bevroren kabeljauw uit de aan-

bieding. Ook dat irriteerde me. Waardeloze tasjes, dacht ik nog. Ze hadden een te lang hengsel om aan je fietsstuur te kunnen hangen en uit zichzelf bleven ze nooit overeind staan.

Gekke details. Zo helemaal nietszeggend ook. Toch zie ik dat beeld steeds weer voor mij opdoemen. Ook in die volgorde van de gebeurtenissen.

‘Martje,’ riep ik. ‘Raar mormel. Waar zit je nou?’

In de slaapkamer was het schemerig. Nog een signaal en niet passend in mijn routines. Want zodra ik opstond, had ik de gewoonte om eerst de gordijnen open te schuiven. Dus hoe kwamen ze ineens dicht? Dat is wat ik allemaal had moeten bedenken. Volgens mij was het puur ongelooft, de weigering van je hersens om een signaal te geven of te vertalen. In elk geval stapte ik nietsvermoedend mijn slaapkamer binnen.

Sufferd, die ik was. Als gevaar een geur had gehad, dan had ik die toen moeten ruiken. Maar ik rook helemaal niets. Het enige wat ik registreerde was de staart van Martha die ik onder het bed vandaan zag komen, geagiteerd heen en weer zwiepend. Iets wat ze alleen doet als haar iets totaal niet bevalt.

Toch dacht ik nog steeds aan alleen onschuldiger oorzaken. Een overstroming bij de bovenburen die het plafond van mijn slaapkamer had geruïneerd. Een gebroken ruit door de voetbal van spelende kinderen op het veldje achter de flat. Zoiets.

Maar in mijn slaapkamer leek alles in orde. Er stroomde geen water langs de muren. Er lag geen glas op het tapijt. Het enige wat ik zag waren de cijfers van mijn digitale wekker die van 18:14 naar 18:15 versprongen.

Ik was wat vroeger dan normaal thuisgekomen. Dikwijls ging ik als een van de laatsten naar huis. Aan het eind van mijn dienst had ik namelijk de gewoonte om nog even langs mijn nieuwe patiënten te lopen. Gewoon een beetje geruststellen. Iedereen, ook de stoerste, is bang als er een operatie in het vooruitzicht is. Maar die dag waren er geen nieuwe opnames op mijn afdeling geweest. Bovendien had ik met grote Cora afgesproken, dus had ik mij

snel verkleed en was op de fiets gestapt om boodschappen te halen voor het avondeten.

Bij mijn bed boog ik me voorover om Martha onder het bed vandaan te lokken. Op datzelfde moment viel achter me de deur met een knal dicht. Ik wist niet waarom, maar ik kreeg bijna iets lacherigs toen ik me omdraaide. Mijn hart leek tegen mijn ribben op te botsen als een verwilderde vogel in een te krap kooitje.

Het eerste gevoel dat me overviel toen ik mij realiseerde dat ik me niet alleen in de slaapkamer bevond, was een ijzige kou die een spoor trok van mijn kruin tot aan mijn tenen.

Mijn ogen wilden er gewoon niet aan wat ze zagen: een donkere figuur met een bivakmuts op, die mij achter de deur moest hebben opgewacht en me de weg naar buiten versperde.

Bewegingloos stonden we secondelang naar elkaar te kijken. Door de schemering kon ik nauwelijks iets onderscheiden.

Heel kort dacht ik met een zweem van ontzag: hij heeft die vermomming verdraaid goed gedaan. Hij ruikt zelfs anders. Tegelijkertijd stak ik mijn hand uit en probeerde de wollen bivakmuts vast te grijpen. Als antwoord greep hij mijn pols en draaide die om. Een pijscheut trok door mijn hele onderarm. Het deed gemeen pijn. Bij mijn oor hijgde zijn adem warm naar binnen. Hij zei iets, maar ik verstond hem niet.

‘Raf? Klootzak,’ bracht ik buiten adem uit. Ik herkende mijn eigen stem niet. Ik klonk als een schorre volkszanger. ‘Waarom laat je me zo schrikken, man.’ Gedecideerd wurmde ik mij los.

Waarschijnlijk wilde ik vooral heel erg graag dat het Raf was die deze vertoning opvoerde, compleet met bivakmuts. Mensen zien soms wat ze willen zien. In mijn geval Rafael, die verhaal kwam halen omdat hij ontevreden was met onze moeizaam bereikte echtscheidingsafspraken. We waren er al weken over aan het bakkeleien. Het ging er soms heftig aan toe. We waren allebei koppig. Hij had geroepen dat ik er veel spijt van zou krijgen. En dat ik er nog wel achter zou komen. Maar dit ging wel heel ver.

Rafael nam een vechthouding aan en deed opnieuw een uit-

val om me vast te pakken. Ik weerde de poging met succes af en trapte hem tegen zijn ballen. Hij klapte dubbel en ik hoorde hem zwaar hijgen.

‘Eigen schuld. Als je zo gaat doen. Je weet dat je op me kunt rekenen, maar deze show gaat me echt te ver.’

Ik weet niet of hij veel hoorde van wat ik had gezegd. Wat ik wel registreerde, was dat hij zijn ene arm achter zijn rug hield en dat die heel langzaam tevoorschijn kwam en toen omhoog ging. Boven zijn hoofd zag ik een hamer met zo’n hoefje aan het uiteinde blinken. Een klauwhamer heet dat, geloof ik.

‘Raf,’ zei ik weer. ‘Doe niet zo gek, man. Je maakt me bang. Ik had je daar niet moeten schoppen. Maar je liet me geen keus. Rafael!’

Hij zei niks, ik kon hem alleen horen snuiven. En vanwege die achterlijke bivakmuts kon ik niet zien wat er met hem was. Was hij dronken? Had hij weer met zijn neus in de coke gehangen? Wilde hij me echt alleen maar een beetje schrik aanjagen?

Het was misschien vooral die muts. Dat rare zwarte ding. Zo kinderachtig allemaal, vond ik. Alsof ik niet allang wist dat het Rafael was. De idioot.

Zijn arm kwam dreigend naar beneden. Ik stak mijn hand uit om af te kunnen weren. Het was of ik buiten mezelf trad en ons tegenover elkaar zag staan.

En opeens werd ik woedend. De razernij rolde als een vloedgolf naar me toe en leek me op te tillen.

Op precies dat moment, of heel misschien een fractie van een seconde daarna, voegde ik me voorgoed bij die groep enkelingen die niet terugdeinzen voor gevaar.

Nee, dat is niet waar. Eigenlijk plaatste ik mij zelfs buiten die laatste groep, want voor Raf ook nog maar iets kon doen, viel ik hém aan.

Als woede een kleur heeft, dan kan ik die nu nog helder voor de geest halen en met kleurpotloden op papier krassen. Die van mij was heel paars met donkergroene en felgele strepen.



Ik stormde op Rafael af en deed een greep naar die klauwkamer in zijn hand. Het was geloof ik niet mijn bedoeling om hem ermee te slaan. Afpakken, dat was het enige wat in mij opkwam. Gewoon afpakken, die muts van zijn kop trekken, die hamer zo ver mogelijk uit het raam gooien en hem door elkaar rammelen, ondertussen ‘achterlijke idioot’, roepend.

Zijn arm was sterker dan ik dacht. Veel sterker. Wat we samen al hadden doorgemaakt, gevochten hadden we nog nooit. Ik weet nog wel dat de weerstand van die arm mij een beetje verbaasde. Maar de bedoeling erachter leek klip-en-klaar. Hij was serieus. Hij was boos. En hij stond op het punt om me vermorzelen.

We gaven allebei geen kik terwijl we om het bezit van die hamer vochten. Raf rukte zich los, terwijl ik ervoor probeerde te zorgen dat het bed tussen ons in stond.

Ik heb niet gegild, maar ik rukte wel de gordijnen open. Ook zoiets geks wat ik nooit van tevoren zou kunnen hebben bedenken. Rukte ik die gordijnen bijvoorbeeld open omdat ik vond dat ze open hoorden? Of dacht ik misschien dat iemand ons zou zien vechten voor dat raam en zou kunnen concluderen dat er iets niet pluis was? Iemand die het noodnummer zou bellen?

Het afnemende daglicht maakte dat ik niet veel meer kon onderscheiden dan ik al zag met de gordijnen dicht. De muts bleef zwart. Maar ik zag wel zijn oogwit tegen de wol afsteken.

Raf sprong op het bed met die vreselijke legerkisten van hem en haalde weer uit. Die hamer schampte de zijkant van mijn gezicht. Achteraf gezien scheurde met die klap mijn wenkbrauw open.

‘Ik waarschuw je Raf Foeckens. Nog een stap dichterbij en ik bijt je strot eraf.’ Ik zei het niet alleen, ik meende het ook.

Raf nam mijn waarschuwing niet ter harte en dat had hij beter wel kunnen doen, want ik wachtte niet en dook op hem af, nam de dreiging van de hamer voor lief en zette mijn tanden in zijn hals en beet. Zo hard als ik kon.

Het was, voor zover ik me kan herinneren, de enige keer dat hij geluid maakte, een grom die diep uit zijn binnenste leek te komen.

Mensenvlees smaakt zoetig. Hoe bloed ruikt weet ik zo langzamerhand wel, maar mensenvlees is zoet, en mensentanden, in elk geval die van mij, zijn vlijmscherp.

Wat er toen allemaal gebeurde weet ik niet meer precies. Rafaels gebaren leken ongecontroleerd te worden. Hij zwaaide met de hamer in het rond tot het ding weer mijn hoofd schampte. Hij trof me ook op mijn arm en een keer tussen mijn schouderbladen.

Duizelig viel ik ruggelings op mijn bed. Raf kwam opnieuw op me af en wilde zich met zijn volle gewicht op me laten vallen. Instinctief strekte ik mijn been en trof voor de tweede keer zijn kruis. Het gaf me net genoeg tijd om me om te rollen naar de rand van het bed en weer op mijn benen terecht te komen.

De hamer was uit zijn handen gevallen en lag schuldig op de grond. Zonder aarzelen deed ik er een gerichte greep naar en pakte hem op. Het was net of de hamer mijn arm extra kracht gaf en een eigen leven begon te leiden. Ik voelde me sterk en aan de winnende hand. De adrenaline pompte een kracht door me heen die ik nooit voor mogelijk had gehouden. Er was maar een ding dat ik deed. Ik sloeg. Met alles wat ik in me had, mepte ik erop los. Zowat elke klap was raak.

Met de gevolgen was ik niet bezig. Het enige wat ik dacht was: ik ben niet degene die hier doodgaat. Ik vertik het. Ik doe het niet. Het was een gevoel dat ik nog nooit eerder ervaren had. Het was compleet nieuw voor me. Dat was misschien ook de reden dat ik niet wist hoever ik ging. En dat ik nog steeds aan het slaan was toen er al geen beweging meer in Raf te bespeuren was.

Dat ik zelf gewond was, voelde ik niet eens. Het gekraak van botten, de geur van bloed, de ijselijke gil van Martha toen ik op haar staart ging staan, het trok allemaal als een surrealistische film aan me voorbij. Ik was erbij en tegelijkertijd ook weer niet.

Mijn hart beukte gejaagd tegen mijn borstbeen. Mijn bloeddruk moet torenhoog hoog zijn geweest op dat moment. Uitgeput liet ik me op de vloer zakken.

Mijn rechterarm hing als een los ding tegen me aan. Ik wist meer dan ik voelde dat mijn pols gebroken moest zijn. Er stroomde bloed ergens uit mijn hoofd langs mijn hals. In mijn neus zat geen gevoel meer en mijn tong leek met de seconde meer op te zwellen.

Op dat moment ging de voordeurbel. Moeizaam kroop ik naar de voordeur en deed daar kennelijk een eeuwigheid over, want iemand in de hal leek niet van plan zijn vinger van de bel te halen. Vooruit, nog een klein stukje, zei ik tegen mezelf.

‘Grote god,’ was het eerste wat grote Cora zei toen de deur openging. In haar stem klonk afschuw. ‘Lieve schat, wat is er gebeurd?’

Ik liet me op de vloer vallen en trok mijn knieën op. ‘Ik weet niet of we het avondje wel door moeten laten gaan. Ik voel me niet zo goed.’

‘Wie heeft dit gedaan? Heeft Rafael dit gedaan? Hij was het, hè? Niet flauwvallen, oké. Ik ben bij je. Ik bel 112. Hou even vol. Oké, oké? Rustig maar. Het komt allemaal goed.’